

USKONTOJEN VÄLINEN VUOROVAIKUTUS JA USKONTOIHIN LIITETYT MIELIKUVAT

Suomen Lähetysseura
Osittain valmistettu Fokus
ry:n kanssa Kepan
koordinoimaan Maailma
Koulussa-hankkeeseen

Lähtökohta

Jokaisella ihmisellä on katsomus, uskonnollinen tai ei-uskonnollinen tapa ymmärtää maailmaa.

Se voi olla tiedostettu tai tiedostamaton, jäsentynyt tai jäsentymätön, jonkin opin mukainen tai siitä eroava.

Harjoituksen kulku:

Oppilaat pohtivat kysymyksiä ensin itsekseen ja kirjoittavat vihkoonsa. Sen jälkeen muodostetaan pieniä ryhmiä, mieluiten sellaisia, joissa kaikki tuntevat toisensa jotenkin. Jokainen saa kertoa kirjoittamista asioista niin paljon kuin itse haluaa.

Uskonnon ulottuvuudet

Tavoite:

Oppilas pohtii suhdettaan siihen uskonnolliseen perinteeseen, johon hän kuuluu. Tämä harjoitus on siis tarkoitettu uskontoaineiden ryhmille. Oppilas saattaa kokea, ettei uskonto kosketa hänen elämäänsä, jos hän ei usko. Kuitenkin ulkopuolisen silmin hänen elämäntapoihinsa saattaa vaikuttaa kodin tai kotimaan uskonto paljonkin. Samalla oppilas saa valmiuksia vastata kysymyksiin, joita toisten katsomusten edustajat esittävät hänelle.

Kesto: n. 30 min

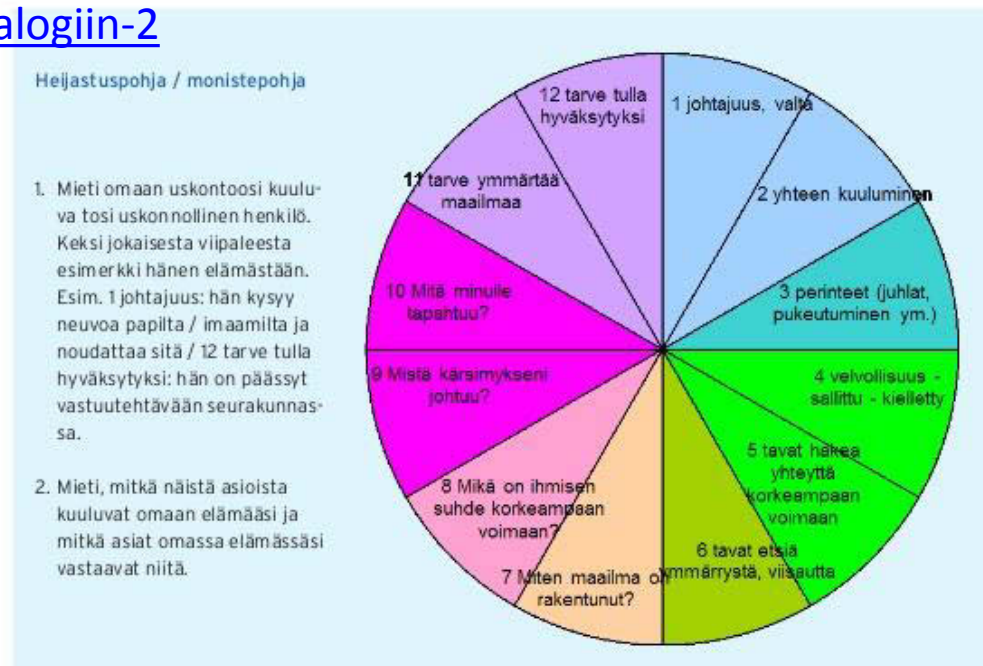
Tarvikkeet: oppilaiden omat vihot / paperia, monistettava kuvio uskonnon ulottuvuuksista

Huomautus: Tässä uskonnon ulottuvuudet on hahmotettu neljän pääulottuvuuden mukaan: yhteisöllinen, kulttuurinen, opillinen ja henkilökohtainen. Jaotteluja on tietenkin muitakin ja niitäkin voi käyttää.

Harjoituksen kulku:

Oppilaille jaetaan / heijastetaan kuvio, jossa on uskonnon ulottuvuudet ja niitä selitetään vähän. He miettivät vastauksia alla oleviin kysymyksiin. Ensimmäinen kysymys voidaan käydä läpi yhdessä, tai vaikka suoraan koko ryhmän kanssa. Voi olla tarvetta täsmentää, mikä on oma uskonto eli kuinka pienen tai suuren yhteisön uskonnosta (uskontokunta / kirkkokunta / suuntaus) on kyse. Numeroiden avulla ne voidaan kirjoittaa listaksi. Toinen kysymys voidaan jättää purkamatta tai pyytää vapaaehtoisia kertomaan vastauksistaan. Voidaan pohtia, mitä merkitsee käsite kulttuurikristitty / kulttuurimuslimi ja todeta, että kaikissa uskonnoissa uskonnon merkitys yksilölle vaihtelee.

Lähde: <http://www.slideshare.net/Askeliakatsomusdialogiin/askeliakatsomusdialogiin-2>

Kulttuuri ja uskonto

- Uskonnoton yhtenäiskulttuuri ei ole moniarvoinen!
- Monikulttuurisuus ja moniarvoisuus edellyttää kaikenlaista pluralismia ja moniarvoisuutta
- ”Uskontoneutraalius” voi lisätä jännitteitä ja ennakkoluuloja, suvaitsevaisuus ja yhdenvertaisuus tunnustaa moninaisuuden!

Uskontojen ja katsomusten moninaisuus

- Uskonnot ja katsomukset eivät ole yhdenmukaisia oppeja, jotka toistuvat muuttumattomina rakenteina kulttuurista toiseen.
- Jokaisessa maailmanuskonnossa on erilaisia ryhmiä ja suuntauksia
- Toisen uskonnon tai katsomuksen edustajassa kohtaamme yksilöllisen ihmisen ajatukset ja eletyn todellisuuden.

Uskontojen ja katsomusten lukutaito

- Taito lukea, tulkita, käsitellä ja viestiä uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kirjoituksia, symboleja, kuvia, musiikkia, metaforia ja muita ilmaisutapoja.

- Osa monilukutaitoa
- Kyky tunnistaa uskonto osaksi julkisuutta ja arkea
- Luonteeltaan enemmän kansalaistaitoa kuin teologiaa
- Hyväksyntää moninaiselle yhteiskunnalle, jossa tilaa niin uskonnollisille kuin uskonottomille

<http://www.uskontolukutaito.fi/> (Diak)

- Tietoa ja taitoa tunnistaa uskonto asianmukaiseksi ja tärkeäksi osaksi julkisuutta
- Riittävä määrä yleistietoa uskonnoista ja katsomuksista sekä kykyä oppia uutta
- Väärän yleistämisen torjumista, kunnioittamista ja hyvien suhteiden rakentamista erilaisuudessa
- Luonteeltaan enemmän kansalaistaitoa kuin teologiaa
- Hyväksyntää moniuskontoiselle yhteiskunnalle, jossa tilaa niin uskonnollisille kuin uskonnottomille, silloinkin kun uskontoa kyseenalaistetaan (Dinham & Jones)
- Uskontojen ja katsomusten ymmärtäminen on käynyt päivä päivältä tärkeämmäksi. Siksi on syytä puhua asiasta kansalaistaitona.
- Jokainen on jollakin tavalla jonkin uskonnon tai katsomuksen vaikutuspiirissä. Uskonto ei ole hävinnyt, vaikka sellaistaakin on povattu.

Uskonto- ja katsomuslukutaito

- Uskonnon notkistuminen -> ”valintamyymälä” – Suomessa tarjolla yli tuhat uskonnollistaustaista ryhmää, monet ihmiset yhdistävät piirteitä eri uskonnoista
- Sekulaarissa maailmassa on ollut painetta negatiiviseen uskonnonvapauteen -> tunnistetaan positiivinen uskonnonvapaus!
- Maahanmuuttajien uskonnollisille yhteisöille tulee olla mahdollisuus toimia identiteettiä vahvistavina ja yhteiskunnallisesti integroivina
- Ehkä turvapaikanhakijatkin voivat opettaa suomalaisia uskaltamaan puhua uskonnoista ja katsomuksista!

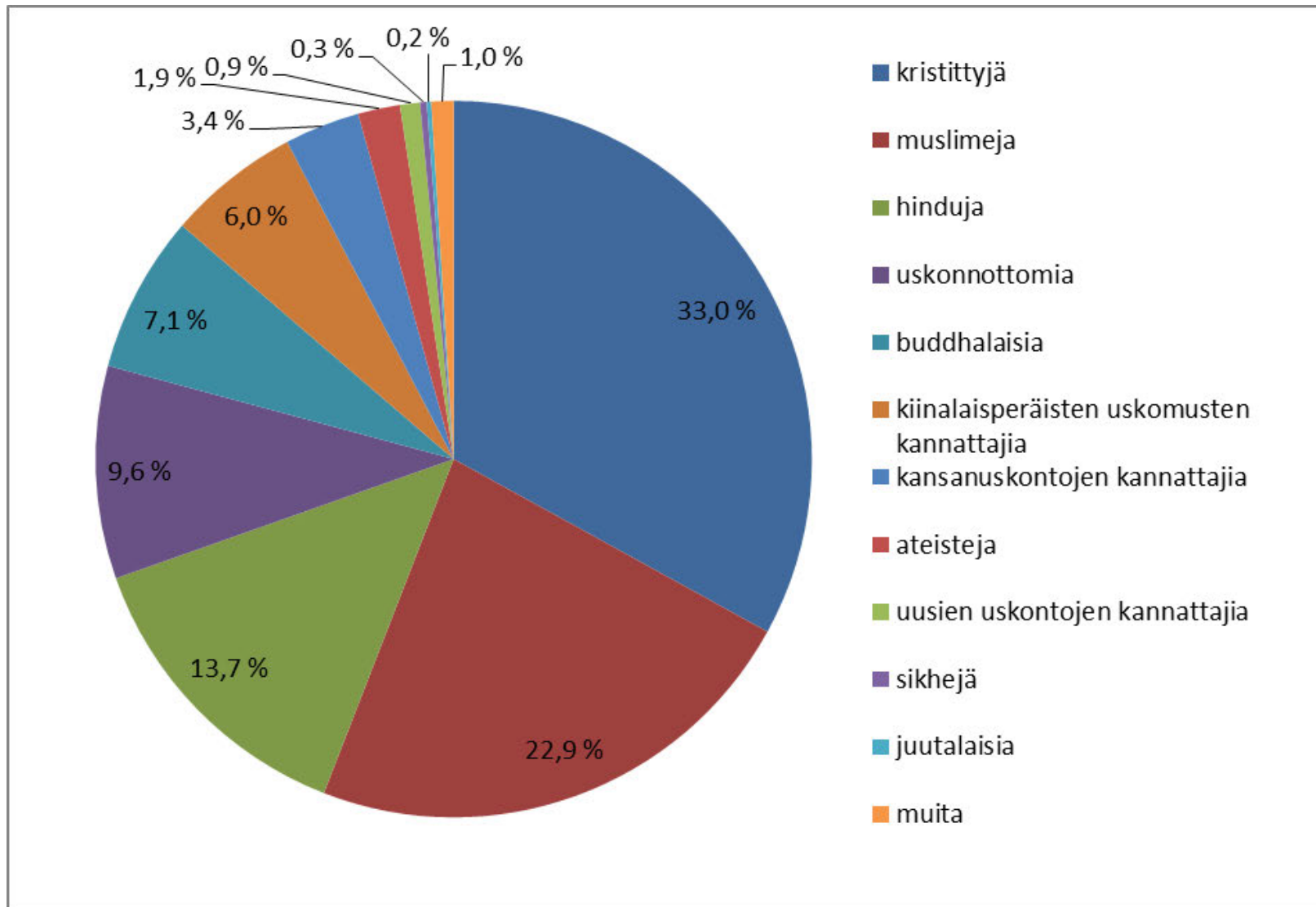
Miksi Suomessa uskontolukutaito on ohentunut?

- Uskonto on siirretty yksityisasiaksi
- Perhe-elämä/rakenne on muuttunut – ei ole sukupolvien välistä dialogia jossa uskonto tulisi luonnollisemmin esille
- Uskonnonopetus on siirtynyt instituutioihin (esim. pois perheestä kouluihin ja kirkkoihin). Sekulaarissa maailmassa on ollut painetta negatiiviseen uskonnonvapauteen
- Jatkuva häly -> pyhän kokemus edellyttää kiireettömyyttä

Miksi Suomessa uskontolukutaito on ohentunut?

- Uskonnon notkistuminen (raja siihen mitä on uskonto liikkuu ja liukenee, tulee kaikenlaista muuta hengellisyyttä/henkisyyttä ihmisten elämään ja raja näiden ja uskonnon välillä on notkea)
- Negatiivinen asennoituminen
- Siirtolaisten uskonnolliset yhteisöt on marginalisoitu eikä niille ole annettu mahdollisuus toimia identiteettiä vahvistavina ja yhteiskunnallisesti integroivina
- Maallistumisen uhka -> jotkut rupeavat tiukemmin noudattamaan jotain uskonnollisia aatteita/uskontoaan, pyhän avulla joutuu puolustamaan identiteettiään kun pyhyyttä ei pääse jakamaan

Maailman uskonnot 2013

- **MAAILMAN USKONNOT VUONNA 2013**

kristittyjä 2354 milj. 33,0 %
muslimeja 1635 milj. 22,9 %
hinduja 982 milj. 13,7 %
uskonnottomia 684 milj. 9,6 %
buddhalaisia 509 milj. 7,1 %
kiinalaisperäisten uskomusten kannattajia 433 milj. 6,0 %
kansanuskontojen kannattajia 243 milj. 3,4 %
ateisteja 136 milj. 1,9 %
uusien uskontojen kannattajia 63 milj. 0,9 %
sikhejä 25 milj. 0,3 %
juutalaisia 15 milj. 0,2 %
muita 51 milj. 1,0 %

Lähde: International Bulletin of Missionary Research. Tammikuu 2013
(www.internationalbulletin.org). Suomeksi toimittanut Timo Vasko.

Kulttuuri ja uskonto

- http://yle.fi/uutiset/suomalainen_on_uskontojen_valintamyymalassa_tarjolla_on_yli_tuhat_uskonnollista_ryhmaa/8459463
- Uskonnot Suomessa -tietokantaan on listattu tällä hetkellä yli tuhat yhteisöä. Nykyään on tyypillistä, että ihmiset poimivat itselleen sopivia osia eri uskonnoista (uskontojen valintamyymälä)
- Oman osansa tähän ovat tuoneet maahanmuuttajat. Lisäksi uskontoa ei koeta enää entiseen tapaan yhteisöllisenä, vaan ihmiset muokkaavat uskonsa aiempaa enemmän juuri itselleen sopivaksi.

Kuka on suomalainen?

Olen suomalainen

[https://www.youtube.com/watch?v=v7ch4mJ51](https://www.youtube.com/watch?v=v7ch4mJ51CA)
[CA](#)

Keskustelua

Tarvitaanko katsomusten välistä dialogia ja vuorovaikutusta?

Ovatko katsomukset osa koulua?

Onko sille tilaa koulussa / seurakunnissa? Miten sitä voisi toteuttaa?

Mitä tavoitteita dialogille?

Uskonto- ja katsomusdialogi

- Eri tasoilla olevaa vuoropuhelua (arkidialogista uskonoppineiden dialogiin)
- Vaihdetaan tietoa ja tuntemusta (myös asenteista, arvoista ja kokemuksista = pyhyys)
- Kunnioitetaan toisen näkemystä
- Pyritään ”me/muut”-asetelmien haastamiseen ja omien ennakkoluulojemme haastamiseen
- Viranomaiset ja kansalaisyhteiskunnan toimijat viime vuosina yhä enemmän havahtuneet tämän tarpeeseen

Uskonto- ja katsomusdialogi

- Dialogi sisältää haasteita, mutta on kuitenkin sen arvoinen, koska haluamme elää rinnakkain yhteiskunnassa, jossa kaikki saavat tuntea itsensä vapaiksi ja kunnioitetuiksi
- Kaikkien ei tarvitse käydä aktiivista dialogia, mutta jokaisella tulisi olla perustietoa muista uskonjärjestelmistä, ja halua pystyä kohtaamaan niitä

Dialogin tavoite

Uskonto- ja **katsomusdialogin** tavoitteena on

- **taito kohdata** erilaisia katsomuksia ja niiden taustalla olevia kulttuureja sekä
- käydä dialogia omasta katsomuksestaan käsin ja muita **kunnioittaen**.
- Tieto omasta ja eri kulttuureista **lisää ymmärrystä**,
- joka puolestaan **vähentää ennakkoluuloja** ja **edistää ihmisoikeuksien toteutumista**.

Dialogin muotoja

- **Arjen vuoropuhelu**
- **Toiminnan vuoropuhelu.** Jaetaan yhteisiä huolia, kiinnostuksia ja taloudellisia, ekologisia ja sosiaalisia tavoitteita
- **Spiritualiteetin dialogi tai kokemuksen vuoropuhelu.** Yhteyttä eri uskontojen edustajien kesken.
- **Asiantuntijoiden vuoropuhelu.** Tieteellisesti, katsomuksellisesti tai uskonnollisesti oppineiden välistä vuoropuhelua.

Dialogia voi kehittää

- Kieltäminen: Toisten katsomukset eivät liity elämäni -> kiinnostuksen herääminen
- Torjunta: Toisten katsomukset ovat uhka -> toisen kuunteleminen, ihmisyyden huomaaminen
- Erojen vähättely: Katsomukset ovat oikeastaan samanlaisia -> herkkyys katsomusten väliselle ja sisäiselle moninaisuudelle
- Hyväksyntä: Ymmärrän ja hyväksyn katsomusten erilaisuuden -> näkyvyyden ja tasa-arvon arviointi, yhdessäolosta nauttiminen
- Mukautuminen: Voin toimia toisten katsomusten näkyvyyden hyväksi -> vaikeista asioista puhuminen
- Rakentava kriittisyys: Pystymme käsittelemään myös ongelmia leimaamatta yksilöä, yhteisöä tai katsomusta.

Uskontodialogi Lähetykseuran työssä

- Mm. Etiopiassa, Senegalissa, Jerusalemissa ja Palestiinalaisalueilla kumppanikirkkomme ovat jatkuvassa dialogissa muiden uskonnollisten johtajien kanssa (muslimit, ortodoksit)
- [http://www.suomenlahetykseura.fi/ls fi/sivut/kaiken maailman kuulumisia/muslimit ja kristityt elavat sovussa tansanian morogorossa/](http://www.suomenlahetykseura.fi/ls%20fi/sivut/kaiken%20maailman%20kuulumisia/muslimit%20ja%20kristityt%20elavat%20sovussa%20tansanian%20morogorossa/)
- [http://yle.fi/uutiset/luterilaisen kirkon ykkosmies koulutus ja kasvatus ovat rauhan avaimia lahi-idassa/7784164](http://yle.fi/uutiset/luterilaisen%20kirkon%20ykkosmies%20koulutus%20ja%20kasvatus%20ovat%20rauhan%20avaimia%20lahi-idassa/7784164)
- [https://www.suomenlahetykseura.fi/ls fi/sivut/uutiset/senegal antaa hyvän esimerkin muslimien ja kristittyjen rauhanomaisesta elämästä/](https://www.suomenlahetykseura.fi/ls%20fi/sivut/uutiset/senegal%20antaa%20hyvan%20esimerkin%20muslimien%20ja%20kristittyjen%20rauhanomaisesta%20elamasta/)

Riittääkö ”suvaitsevaisuus”?

- Kun suvaitsen erilaisuutta, asetun ylä- tai alapuolelle.
- Tavoitteena moninaisuuden kunnioittaminen ja dialogi
- Dialogissa asetun toisen asemaan: jaan ja vastaanotan
- Eri katsomusten läsnäolo multifaith-periaate

Uskontojen ja katsomusten ymmärrys

- Ymmärrys lisääntyy **kysymällä ja ottamalla selvää**. Jos liika hienotunteisuus estää kysymisen, ennakkoluulot eivät murru. Samoin **liika yhtäläisyyksien korostaminen** vie mahdollisuuksia ymmärryksen lisäämiseltä ja **jättää ilman välineitä**, kun joskus kuitenkin kohtaa jotain hyvin erilaista tai itselle vierasta.
- Konflikteja voidaan ehkäistä vain, jos osataan esittää kysymyksiä myös silloin, kun jokin asia tuntuu vieraalta tai kuohuttavalta!

Uskontojen ja katsomusten ymmärrys & pyhyys

- Uskontodialogi tarvitsee paitsi tietoa ja tuntemusta, myös:
- Vaikeammin hahmotettavissa olevien asenteiden, arvojen ja kokemusten ymmärtämistä -> pyhyys
- Pyhät asiat ovat haavoittuvia ja herkkiä. Niistä voi tulla helposti erimielisyyksiä toisin ajattelevien kanssa. Mutta konfliktit eivät sinänsä johdu erimielisyyksistä pyhien asioiden suhteen, vaan siitä, että uskonnollisia symboleja käytetään luomaan vahvaa sosiaalista identiteettiä, me/muut-asetelmia ja ulkoryhmän demonisointia.

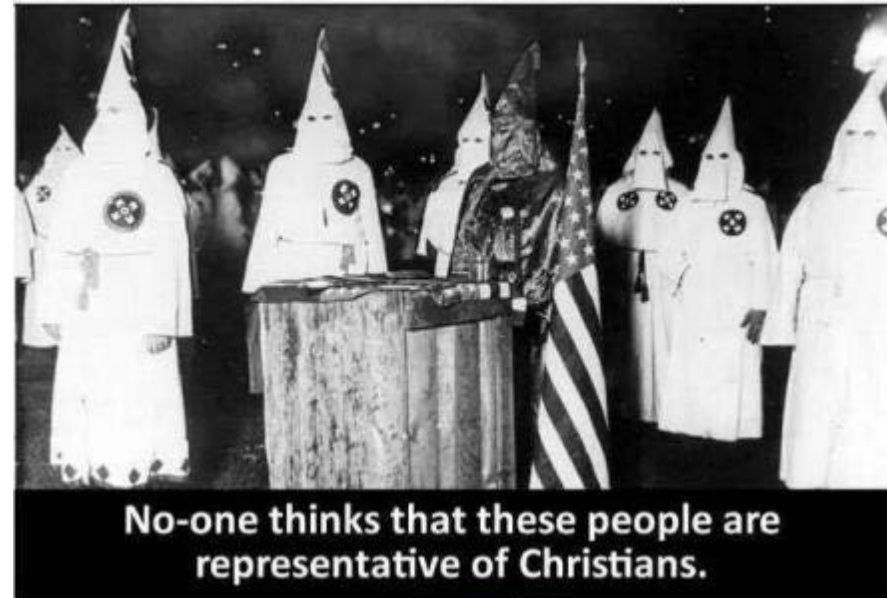
Pyhyys, pohdintaa (Askelia katsomusdialogiin)

- Mikä on sinulle/minulle pyhää? ei tärkeää/ei kovin tärkeää/melkein luovuttamatonta/luovuttamatonta
- Rankingia voi tehdä ympyröin (katso <http://www.slideshare.net/Askeliakatsomusdialogiin/askelia-katsomusdialogiin-2>)
- Pyhä: loukkaamattomuus, kunnioitus, koskemattomuus

Keskustelua

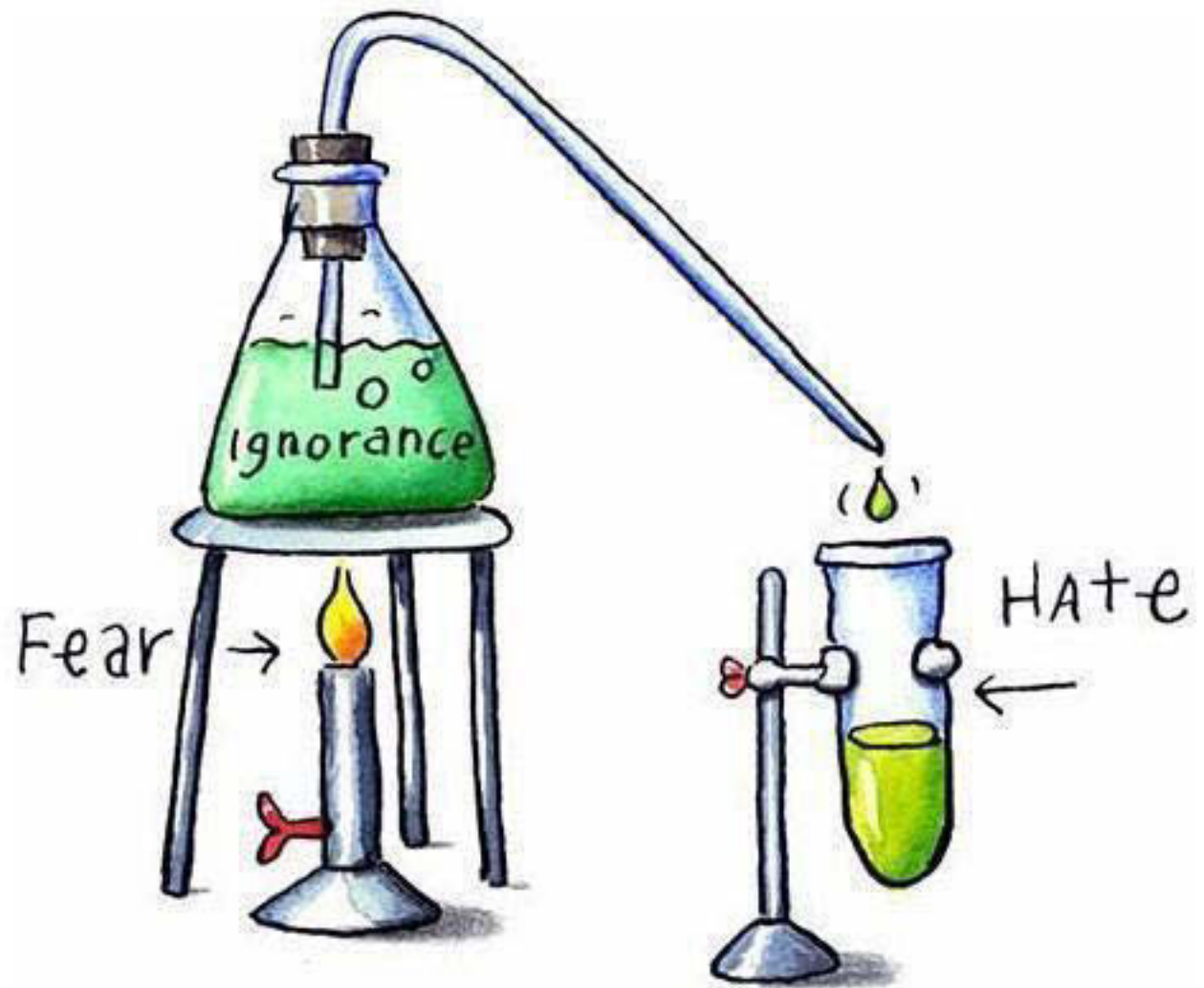
- Minkälainen mediakuva eri uskonnoilla mielestänne on?
- Käsitteleekö media mielestänne eri uskontoja asiallisesti ja puolueettomasti?

Median luoma kuva uskonnoista

Uskontodialogilla radikalismia vastaan

- Terrori ja väkivalta: Jos tekijä suomalainen, liitetään helpoiten mielenterveyteen; jos ulkomaalainen, uskontoon
- Ihminen voi käyttää uskontoa väkivallan oikeuttajana sekä syrjäytymisen ja tarkoituksettomuuden / merkityksettömyyden tilanteessa, että valta-asemaansa oikeuttaakseen

Kysymyksiä edelliseen kuvaan liittyen

- Miksi on joskus vaikea hyväksyä toisten ihmisten uskonto? Mikä aiheuttaa pelkoa?
- Miksi uskonto joskus johtaa konflikteihin? Onko siinä kysymys vain uskonnosta, vai onko uskonto valjastettu muuhun tarkoitukseen? Kuinka vähentää konflikteja?
- Ihminen voi käyttää uskontoa oikeuttaakseen väkivaltaa vaikka syyt ovat muualla
- Suomi on yksi kriittisimmin islamiin suhtautuvista maista Euroopassa. Kun muslimit tuntevat itsensä syrjäytyneiksi uskontonsa vuoksi, he vieraantuvat yhteiskunnasta, ja on olemassa vaara, että he radikalisoituvat. Radikalisoitumisen vaara on suurempi jos ihmisellä on huono uskontokasvatus.
- Erimielisyydet pyhistä asioista yksinään ei aiheuta konflikteja, mutta erimielisyyksillä luodaan raja-asetteluita ja jopa demonisointia, mikä johtaa konfliktiin
- Miten toimintaympäristössäsi voisi edistää uskontojen vuoropuhelua?

Uskontodialogilla radikalismia vastaan

- Islamilaisten nuorten kohtaama uskontoon ja etniseen taustaan liittyvä syrjintä monessa maassa lisää vieraantuneisuuden tunnetta, joka toimii otollisena maaperänä radikaalien järjestöjen propagandalle.
- Tämä vieraantuneisuus johtaa radikalisoitumiseen todennäköisimmin silloin, kun se yhdistyy puutteelliseen uskontokasvatukseen. Oman ja muiden uskontojen tuntemus voi edesauttaa terveeseen identiteetin rakentamista

Negatiivisen julkisuuskuvan painolasti

- Oman identiteetin rakentaminen vaikeaa, jos joutuu koko ajan puolustamaan omaa perinnettään
- vaikuttaa mm. siihen kokevatko nuoret olevansa osatätä yhteiskuntaa
- Tutkimusten mukaan suomalaisten asenteet muslimeita kohtaan Euroopan kielteisimpiä
- Koulussa tärkeä tuoda esiin eri maiden uskonnollista arkea ja monissa maissa toteutuvaa rauhanomaista rinnakkaiseloä.

Uskontodialogilla radikalismia vastaan

- [Linkejä:](#)
- <http://www.hs.fi/paakirjoitukset/a1412136823175>
- <http://www.kirkkojakaupunki.fi/uutiset/osattomuuden-tunne-altistaa-radikalismille>
- [http://yle.fi/uutiset/luterilaisen kirkon ykkosmies koulutus ja kasvatus ovat rauhan avaimia lahidassa/7784164](http://yle.fi/uutiset/luterilaisen_kirkon_ykkosmies_koulutus_ja_kasvatus_ovat_rauhan_avaimia_lahidassa/7784164)
- <https://www.kotimaapro.fi/artikkeli/tansanian-muslimit-ja-kristityt-vaalivat-tietoisesti-rauhaa/>
- <http://www.acommonword.com/>

Christians make a ring around Muslims so they could pray in peace during the Egyptian Revolution

Muslims protecting Christians in Egypt during mass.

Kuva: Flickr creative commons

<http://www.christianpost.com/news/viral-photo-shows-muslims-protecting-church-in-egypt-as-congregants-attend-mass-amid-threat-of-attack-102592/>

Muista

- Tunnista/tunnusta/hyväksy erilaisuus ja moninaisuus
- Luo dialogisia käytäntöjä, jotta kaikki ryhmät ja yksilöt voivat esiintyä omalla äänellään
- Kyseenalaista vallitsevia itsestäänselvyyksiä ja annettua maailmankuvaa – älä oletta!
- Eläydy toisten asemaan, pura me–muut –asetelmat
- Muista kultainen sääntö! (joka on olemassa monessa uskonnossa eri muodossa, katso esim. Scarborough Missions golden rule, tietoa ja toiminnallisia tehtäviä kultaisesta säännöstä)

Uskonnonvapaus ihmisoikeutena

- Uskonnonvapaus jakamaton ihmisoikeus (YK:n ihmisoikeuksien julistus, 18 artikla):
- ”Jokaisella ihmisellä on ajatuksen, omantunnon ja uskonnon vapaus; tämä oikeus sisältää vapauden uskonnon tai vakaumuksen vaihtamiseen sekä uskonnon tai vakaumuksen julistamiseen yksin tai yhdessä toisten kanssa, sekä julkisesti että yksityisesti, opettamalla sekä harjoittamalla hartautta ja uskonnollisia menoja”

Uskonnonvapaus ihmisoikeutena

- Uskonnonvapaus (positiivinen ja negatiivinen) liittyy muihin ihmisoikeuksiin kuten sananvapaus, yhdistymis- ja kokoontumisvapaus, ilmaisun vapaus, kulttuuriset ja sivistykselliset oikeudet
- 84 % (v. 2013) maailman ihmisistä tunnustaa jotain uskontoa tai vakaumusta
- 75 % maailman ihmisistä elää maissa, joissa uskonnonvapautta rajoitetaan vakavin seuraamuksin (yli 5 miljardia ihmistä)

Uskonnonvapaus ihmisoikeutena

- YK:n ihmisoikeuksien julistus ei ole maailmanlaajasti hyväksytty uskontojen parissa, esim. Islam suhtautuu siihen kriittisesti.
- Islamilaisilla mailla oma ihmisoikeusjulistuksensa (ns Kairon julistus 1990). Seuraa YK:n julistusta mutta sharia ohjenuorana. Erityisesti uskonnonvapaus on islamin kritikoima: julistuksessa todetaan että koska islam on ainoa oikea, puhdas uskonto, sen vaihtaminen on kielletty.
- Uskonnonvapaus pitää sisällään myös vastuun ja haasteita.

Uskonnonvapauden vaikutus yhteiskuntien talouteen

- **Vähentynyt korruptio:** Tutkimusten mukaan lait ja käytännöt jotka syrjäyttävät uskonnon korreloivat korruption kanssa
- **Enemmän rauhaa:** Kun uskonnonvapautta ei kunnioiteta, tulos voi olla väkivalta ja konfliktit
- **Vähemmän haitallisia säännöksiä:** Jotkut uskonnolliset rajoitukset voivat suoraan olla haitallisia taloudelle
- **Enemmän moninaisuutta ja kasvua:** Uskonnonvapaus voi luoda moniarvoisuutta joka on yhteydessä talouskasvuun

Uskontojen vuoropuhelu kehitysyhteistyössä / lähetystyössä

- Uskonto entistä tärkeämpi ja tunnustetumpi tekijä myös kehitysyhteistyössä (esim. uskonnollisten johtajien rooli paikallisyhteisöissä)
- Uskontojen rooli ollut perinteisesti vahva esim. terveydenhoidossa, koulutuksessa
- Uskonnot laajasti köyhien arvostamia instituutioita (luotettavuus)
- Uskonnolliset instituutiot usein tavoitettavissa myös syrjäisillä seuduilla

Uskontojen vuoropuhelu kehitysyhteistyössä / lähetystyössä

- Olisiko kristillistä olla tekemättä yhteistyötä muiden uskontojen kanssa?
- Olisiko kristillistä työskennellä VAIN kristillisten yhteisöjen kanssa? Joissakin kohdemaissamme suuri osa kansasta ei kuulu näihin, mutta kaikilla on jonkinlainen katsomus, ja ei-kirkollisten toimijoiden kanssa voimme jakaa muita yhteisiä arvoja / päämääriä
- Muiden katsomusten ymmärtäminen helpottaa meitä kumppanuuden kehittämisessä

Uskontojen vuoropuhelu kehitysyhteistyössä / lähetystyössä

- Maailmanuskonnot kehottavat yleensä hyväntekeväisyyteen, luonnon kunnioittamiseen, myöskin kestävään kehitykseen (esim. Koraanissa yli 500 jaetta, joissa puhutaan kestävästä kehityksestä, lähde KUA)
- Siellä missä uskonto on juurtunut yhteisöihin / yhteiskuntaan ja jokapäiväiseen elämään, uskonto voi luoda potentiaalia, motivaatiota, osallistamista ja edistää kestäväää kehitystä

Uskontojen haasteita kehitysyhteistyössä / lähetystyössä

- Uskonnollisten instituutioiden valtarakenteet
- Polarisaatio erilaisten uskontojen välillä
- Joidenkin yhteiskunnan ryhmien syrjääminen
- Uskonnolliset ryhmät voivat joutua ulkoisten valtarakenteiden hyväksikäyttämiksi
- Kehitysyhteistyöntekijöillä / lähetystyöntekijöillä oltava uskontojen lukutaitoa / sosiaalista ja monikulttuurista kompetenssia arvioida uskontojen roolia yhteiskunnassa

Uskontojen haasteita kehitysyhteistyössä / lähetystyössä

- Edistävätkö uskonnolliset instituutiot sosiaalista muutosta vai ylläpitävätkö ne status quota?
- Millaiset ovat suhteet uskonnollisten instituutioiden ja valtion välillä? (yhdistäviä / haastaavia?)
- Miten meidän uskonnollisuutemme vaikuttaa paikallisesti?
- Mitkä ovat meidän ja paikallisyhteisöjen uskonnollisuuden erot? Miten kohtaamme näitä ja miten ne vaikuttavat työhömmme?

USKONTOJEN VÄLINEN VUOROVAIKUTUS JA USKONTOIHIN LIITETYT MIELIKUVAT VARHAISKASVATUKSESSA

Suomen Lähetysseura ry

Lähteinä erityisesti Ito, TM
Silja Lamminmäki-Vartia,
Uskontodialogia
monikulttuurisen päiväkodin
arjessa. Osa dioista tehty
Fokus ry:n kanssa

Uskontokasvatuksen paikka varhaiskasvatuksessa

- Nykypäivänä varhaiskasvatuksen ammattilaisilta tulee yhä enemmän voida edellyttää valmiuksia käydä myös arjen uskontodialogia osana kasvatuskumppanuutta.
- Tämä edellyttää, että kasvattajat tietävät mitä uskonto- ja katsomuskasvatus tarkoittaa ja mikä sen merkitys on monikulttuurisessa ja moniarvoisessa yhteiskunnassa.

Aikuinen on lapsille malli siitä, miten asioihin suhtaudutaan ja miten niistä puhutaan. Kasvattajat, joilla on ristiriitainen, välinpitämätön tai kielteinen suhde tiettyyn uskontoon tai uskontoihin yleensä, voivat huomaamattaan siirtää lapsille negatiivisia asenteitaan tai ennakkoluulojaan. Myös se, että aikuinen ei ota kantaa tai välttelee uskonnosta puhumista on kannanotto.

Nils G. Holm

Keskustelua

Tarvitaanko uskontojen & katsomusten välistä dialogia ja vuorovaikutusta päiväkodissa?

Onko sille tilaa päiväkodissa? Miten sitä voisi toteuttaa?

Mitä tavoitteita dialogille?

Uskontodialogin tavoitteet päiväkodissa / koulussa

- Antaa lapsille tietoa ja kokemuksia omasta ja muiden ryhmän lasten uskonnosta ja traditioista
- Lisätä lasten empatiakykyä ja moninaisuuden ymmärtämistä
- Antaa lapsille jo pienestä pitäen valmiuksia elämiseen ja toimimiseen monikulttuurisessa ja moniuskontoisessa yhteiskunnassa.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, katsomuskasvatus

- Ymmärtää ja kunnioittaa omia ja toisten (...) erilaisia katsomuksellisia perinteitä, niihin liittyviä tapoja ja käsityksiä.
- (...) yhteistyössä huoltajien kanssa kunkin perheen taustaa, katsomuksia ja arvoja kuullen.
- Lapsia rohkaistaan kysymään ja heidän pohdinnoilleen ja ihmettelylelle annetaan tilaa.
- Keskustelut sekä erilaiset eläytymisen mahdollistavat menetelmät.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, katsomuskasvatus

- Lapsiryhmässä läsnä olevat uskonnot ja katsomukset (myös uskonottomuus)
- Liitetään arjen asioihin, juhliin ja ajankohtaisiin tapahtumiin
- Lasten valmiudet ymmärtää uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä sanoja ja käsitteitä vahvistuvat.
- Opetuksessa hyödynnetään esimerkiksi vierailuja ja lähiympäristön tapahtumia.

Uskontodialogin tasot päiväkodissa

1. Kasvattajat – Vanhemmat

Kasvatuskeskustelut ja kasvatuskumppanuus.

2. Kasvattajat – Kasvattajat

Tiimissä ja yhteistyötahojen kanssa

Työntekijät ja kasvattajat eri kulttuureista ja uskonnoista.

3. Kasvattajat – Lapset

Aikuinen mallina sille, miten uskonnon aihepiiriin suhtaudutaan ja miten siitä puhutaan.

Antaa lapsille kieli puhua uskonnosta.

Tuokiot, teemat, projektit, juhlat, perinteet, leikit, eri menetelmät.

Avoimuus, moninaisuuden kunnioitus, empatia.

4. Lapset – Lapset

Uskontokasvatus lasten oikeutena.

Hyödyllisiä linkkejä

- Kulttuuri- ja uskontofoorumi Fokus ry

<http://www.kulttuurifoorumi.fi/fin/etusivu/?id=2>

- USKOT – RESA (kristillisyys, juutalaisuus, islam)

<http://www.uskot-resa.fi/>

Esim. uskonto/monikulttuurisuuskalenterit

- <http://juhlakalenteri.fi/>

- <http://www.interfaithcalendar.org/>

- Lapsille: Atte ja Anna - Meidän ja muiden uskonnot

<http://www.sacrum.fi/tuote/9789516278448/atte-ja-anna-meidan-ja-muiden-uskonnot>

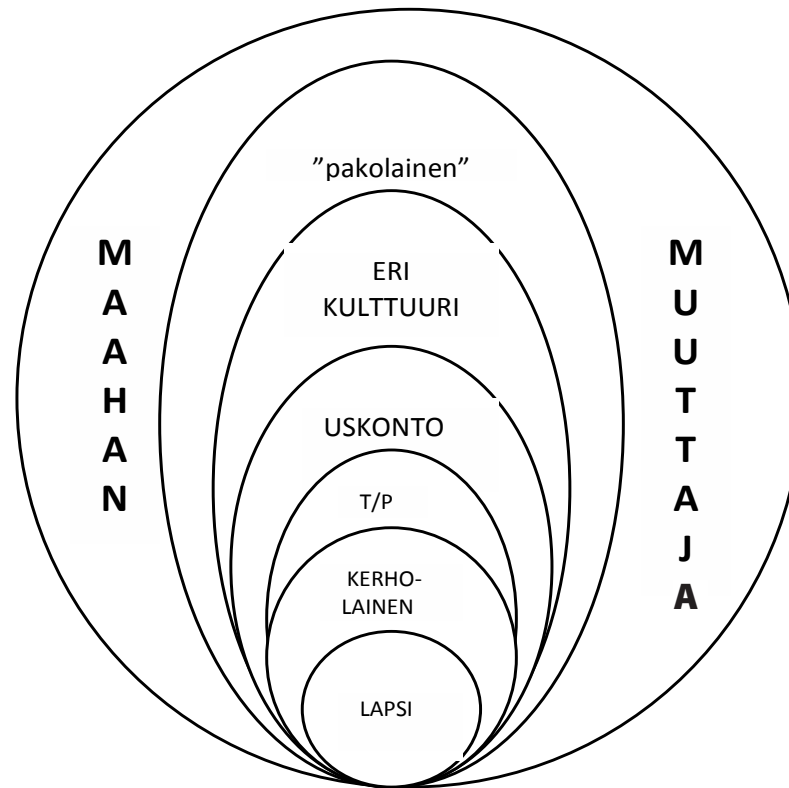
- Askelia katsomusdialogiin:

<http://www.slideshare.net/Askeliakatsomusdialogiin/askelia-katsomusdialogiin-2>

Keskustelua

- Minkälainen mediakuva eri uskonnoilla mielestänne on?
- Käsitteleekö media mielestänne eri uskontoja asiallisesti ja puolueettomasti?
- **Voiko/tarvitseeko pieniä lapsia kasvattaa mediakriittisesti? Miten?**
- Materiaalivinkki: Mediametkaa! Osa 3 – Mediakasvatus, eettisyys ja uskonnolliset ilmiöt
- <http://mediametka.fi/wp-content/uploads/2014/05/Mediametkaa-Osa-3a.pdf>

Maahanmuuttajalapsen identiteetti

Negatiivisen julkisuuskuvan painolasti

- Oman identiteetin rakentaminen vaikeaa, jos joutuu koko ajan puolustamaan omaa perinnettään
- Maahan muuttanut lapsi haluaa ensisijaisesti olla lapsi, ei oman kulttuurinsa tai maansa edustaja.
- Päiväkodissa/koulussa tärkeä tuoda esiin eri maiden uskonnollista arkea ja monissa maissa toteutuvaa rauhanomaista rinnakkaiseloä.

Uskontodialogin haasteet päiväkodeissa

- Sanassa uskontokasvatus vahva kristillinen lataus
- Uskontokasvatus ulkoistettu luterilaisille seurakunnille
- Uskontokasvatus liittyy lähinnä vain kristillisiin juhlapyhiin, jouluun ja pääsiäiseen.
- Kasvattajien oma vakaumus ja kiinnostus vaikuttaa uskontokasvatuksen toteuttamiseen ja arvostamiseen.

Uskontodialogin haasteet päiväkodeissa

- Vanhempien kanssa ei käydä todellista keskustelua perheen ja lapsen omasta katsomuksesta ja uskonnosta.
- Toimintaa ei suunnitella eikä tavoitteellisesti eriytetä.
- Yleinen vallitseva luulo, ettei uskontokasvatusta voi toteuttaa monikulttuurisessa ja moniuskontoisessa lapsiryhmässä (+pelko)

Kasvattajan/opettajan muistilista

- Tunnista/tunnusta/hyväksy moninaisuus
- Nosta esille yhdistävät asiat (esim. eri uskonnoissa esiintyy rukoilemista, pyhiä paikkoja, pyhiä tekstejä, kultainen sääntö, elämän kunnioittamista)
- Luo dialogisia käytäntöjä, jotta kaikki ryhmät ja yksilöt voivat esiintyä omalla äänellään
- Kyseenalaista vallitsevia itsestäänselvyyksiä ja annettua maailmankuvaa

Kasvattajan/opettajan muistilista

- Eläydy toisten asemaan, pura me–muut – asetelmat
- Kasvatuskeskustelut -> uskonto/katsomukset?
- Arvosta lasten kokemuksia ja tietoa, anna tilaa ihmettelylle, kysymyksille, moninaisuudelle
- Puutu kiusaamiseen ja lasten vääristyneisiin näkemyksiin toisesta/toiseudesta

Kuvia

- Kuvaharjoituksia varten löytyy kuvia Lähetysseuran aineistopankin uskontodialogi-oppaasta sekä Lähetysseuran kuvapalvelusta:
http://www.suomenlahetykseura.fi/ls_fi/media/www/lahetykseura/missio_aineistopankki/materiaalia_koulujen_uskonnonopetukseen/uskontodialogi?_EVIAMEDIA_PATH_DOWNLOAD
- <https://www.suomenlahetykseura.fi/kvapalvelu>
- Tämän lisäksi voit etsiä kuvia flickr-palvelusta creative commons-haulla.

Hyödyllisiä linkkejä

- Kirkkohallitus:
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/252EF284FC33E054C2257AC6002C5AFA/\\$FILE/9%20hyvaa%20dialogiohjetta%20uusi.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/252EF284FC33E054C2257AC6002C5AFA/$FILE/9%20hyvaa%20dialogiohjetta%20uusi.pdf)
- Opetusministeriö:
- http://www.edu.fi/perusopetus/uskonto_ja_elamankatsomustieto/uskontonetti/opetuksen_toteuttaminen/uskontojen_ja_kulttuurien_vuorovaikutus/muslimilapsi_koulussa
- http://www.edu.fi/perusopetus/uskonto_ja_elamankatsomustieto/uskontonetti/materiaaleja_opetukseen/hyvia_kaytantoja

Hyödyllisiä linkkejä

- Seurakuntaopiston nettisivut, paljon materiaaleja ja koulutuksia:
- http://www.srk-opisto.fi/index.php?lk_id=13
- <http://www.uskontolukutaito.fi/>
- <http://www.uskontolukutaito.fi/wp-content/uploads/2015/06/ULT-kansalaistaidoksi.pdf>
- Uskontojen maailma-näyttelyn opetusmateriaalit:
- <http://www.uskontojenmaailma.fi/index>
- <http://www.valomerkki.fi/aiheet/usko/kappelissa-meditoidaan-buddhalaisten>
- Moniarvoinen oppilaitos. Kokemuksia ja näkemyksiä kirkon oppilaitosyhteistyöstä. Jussi Murtovuori (toim.):
- [http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/A99DEF6B512587CDC2257E2E0012D549/\\$FILE/moniarvoinen_oppilaitos.pdf](http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/A99DEF6B512587CDC2257E2E0012D549/$FILE/moniarvoinen_oppilaitos.pdf)
- Hyvää tietoa uskontodialogista, Hiltunen:
- [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/6EAD6F5F516D88D3C2257C1300319873/\\$FILE/HyTiUsDi271112.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/6EAD6F5F516D88D3C2257C1300319873/$FILE/HyTiUsDi271112.pdf)
-

Kirjallisuutta

- Gothóni, Raili ja Kähkönen, Esko (2015) Kulttuurit ja uskonnot osallistavissa työssä. Teoksessa Raili Gothóni & Susanna Hyväri & Marjo Kolkka & Päivi Vuokila-Oikonen (toim.) Osallisuutta, oppimista ja arviointia. Diakonia-ammattikorkeakoulun TKI-vuosikirja 2015. B raportteja 60, 107 – 120
- Martikainen, Tuomas (2015) Uskonto suomalaisessa maahanmuuttotutkimuksessa. Teoksessa Riku Hämäläinen & Heikki Pesonen (toim.)
- Hammar, S & Gothóni, R. (toim.) 2015: Järjestöt kotoutumista edistämässä – jyvä, josta kasvatettiin lisää valmiuksia toimia monikulttuurisessa ja -uskontoisessa ympäristössä. Diakonia-ammattikorkeakoulu. C katsauksia ja aineistoja 41.
- Heinonen, Reijo E. 2010: Uskonnollinen lukutaito – dialogin edellytys. Teoksessa Heidi Rautionmaa (toim.) Uskontodialogi – kasvatusta kulttuurien väliseen kohtaamiseen. Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOCUS.
- Martikainen, Tuomas 2013: Religion, Migration, Settlement: Reflections on Post-1990 Immigration to Finland
- Joonas Maristo & Andrei Sergejeff (toim.)(2015): Aikamme monta islamia